

ВПЛИВ СТРАХОВИКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НА СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ

ENFLUENCE OF THE INSURERS WITH FOREIGN CAPITAL ON INSURANCE MARKET OF UKRAINE

У статті розглядаються питання стосовно ролі страховиків з іноземним капіталом і філій страховиків-нерезидентів у розвитку страхового ринку України. Виявлено основні переваги та недоліки присутності страхових компаній з іноземним капіталом і філій страховиків-нерезидентів на ринку страхових послуг України.

Ukraine's accession to the World Trade Organization (WTO) increased foreign capital on the domestic insurance market. Its growth is an important factor for development of the Ukrainian insurance market and its further integration into the global insurance market. In such case the role of insurance becomes more important in the context of economic stability, financial stability and efficient operation of domestic insurance companies under the influence of globalization.

The liberalization of the market for the insurance services access in terms of lifting the ban for the opening of non-resident insurers branches does not mean they automatically appears on the insurance market and depends on many other factors and, above all, on macroeconomic situation.

Foreign investors interested in insurance companies that are in the financial center of the country and have an extensive branch network and well-established sales channels. Such companies can provide the required rate of return on business. As for the small, regional and captive insurance companies, investors are not interested in such.»

The structure of foreign capital in terms of its origin in recent years has remained relatively unchanged. Thus, in Austria account for 14.8% of investments, Russia - 13.5%, France - 6%, Kazakhstan - 5.2%, Germany - 3.5%, U.S. - 2.5, Poland - 1.3% and the Netherlands - 0.9%. Cyprus and the UK offshore accounts for over 40% of the investment.

In 2013 the volume of foreign capital in the insurance market of Ukraine amounted to 4.24 billion. Foreign participation share growth on the Ukrainian insurance market from 8.7 % in 2001 to 28% in 2013 is an indication that the domestic insurance market is interesting for foreign investors. At the same time, it should be noted that in 2012 the figure was 5.25 bln. or 36 % of the total share capital of insurers.

Deteriorating macroeconomic indicators of Ukraine on the background and increasing requirements for insurers in the EU forced foreign investors to reconsider their recent presence in the country. Over the last year the number of insurers with foreign capital reduced to 19 % (from 112 in 2012 to 94 in 2013)

In 2013 TOP40 subsidiaries of foreign insurers hold key positions on the insurance market: they had 19% of total assets, 41% of insurance reserves, 12% of the share capital, 41% of investments in fixed assets, 40% deposits, 35%, 13 % of long-term investments, 34% of investment property, 3% bank loans and 12% of received damage.

As soon as insurers will increase the impact of foreign capital and branches of non-resident insurers in the domestic insurance market Natskomfinposluh in close cooperation with the Antimonopoly Committee and the National Bank of Ukraine shall provide quarterly monitoring of their activities in order to prevent deterioration of financial security.

**Олександр
Залетов**

к. е. н.,

доцент кафедри
страхування
ДВНЗ «Київський
національний
економічний
університет
імені Вадима
Гетьмана»

Zaletov O.

PhD, assistant
professor of the
Department of
insurance
SHEI «Kyiv National
Economic
University named
after Vadym
Hetman»

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Ключові слова: інвестор, іноземний капітал, страховик з іноземним капіталом, страхування, страховий ринок, філія страховика-нерезидента.

Keywords: investors, foreign capital, foreign-owned insurer, insurance, insurance market, a branch of non-resident insurer.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема впливу іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України в міру зростання економіки є надзвичайно актуальною, адже у сучасному світі розвиток країни значною мірою залежить від її участі в міжнародних відносинах, які проявляються, зокрема, і через механізми іноземного інвестування. Важливість впливу пояснюється тим, що економічне зростання неможливе без створення та функціонування ефективного страхового ринку, який, по-перше, із загостренням конкуренції набуває ще більшого значення завдяки захисту від наявних і потенційних загроз населення, підприємств і держави, а по-друге, нагромаджує значну частку коштів, що перетворює страхові компанії на потужні інвестиційні інститути, які разом з банками стають найбільшими джерелами інвестиційного капіталу.

Вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ) сприяв збільшенню присутності іноземного капіталу на вітчизняному страховому ринку. Його прихід в Україну є важливим чинником розвитку та його інтеграції у світовий ринок страхових послуг. У цьому разі підвищується роль страхування в контексті забезпечення стабільності, фінансової стійкості та ефективного функціонування вітчизняних страхових компаній під впливом глобалізаційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти капіталізації страхового ринку розглядали В.Д. Базилевич [1, с. 6], О.О. Гаманкова [2, с. 32], К.Г. Гріценко [3, с.73], О.Є. Машьянова [4, с. 101] та інші. Вивчення проблем присутності іноземного капіталу на страховому ринку України присвятили свої праці О.В. Бачинська [5], Н.М. Добош [6, с.197], В.С. Домбровський [7, с. 183], О.С. Журавка [8], М.В.Мельник [9, с. 58], В.Л. Пластун [7, с. 183], Н.В. Ткаченко [11, с. 116] та інші. Водночас сьогодні в умовах лібералізації страхового ринку Украї-

ни в рамках СОТ, зростання впливу страховиків з іноземним капіталом на розвиток страхування в нашій країні дослідження цих аспектів набуває особливої актуальності та значення.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Основні проблеми, які потребують вирішення – це вплив страховиків з іноземним капіталом на страховий ринок України у межах наслідків зняття обмежень на відкриття філій іноземних страхових компаній та очікуваного підписання угоди про асоційоване членство України з ЄС.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження трансформації страхового ринку з урахуванням впливу іноземного капіталу та визначення напрямів удосконалення регулювання діяльності страхових компаній з іноземним капіталом та філій страховиків-нерезидентів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В економічній енциклопедичній літературі поняття іноземного капіталу розглядається як різноманітні форми капіталу (приватний, акціонерний, державний, банківський, промисловий, фінансовий та капітал міжнародних фінансово-кредитних організацій та ін.), який належить закордонним власникам [12, с. 726].

На нашу думку, страховою компанією з іноземним капіталом є страховик з частковою або повною участю іноземних інвесторів у її статутному капіталі. Згідно зі статтею 116 Господарського кодексу України іноземна інвестиція становить не менше як 10% [13, с.115]. Така компанія створюється або на основі власності іноземної компанії як дочірня структура, або діюча вітчизняна страхова компанія частково або повністю викупується іноземним інвестором.

Процес залучення іноземного капіталу на вітчизняний страховий ринок розпочався з прийняттям Декрету Кабінету Міністрів «Про страхування» у 1993 році, відповідно до якого загаль-

на частка іноземних юридичних осіб та іноземних громадян у статутному фонді страховика не могла перевищувати 20% [14]. Проте гіперінфляція, нестабільність економіки та низький попит на страхування протягом 1993-1995 рр. не сприяли активній експансії іноземних інвесторів у вітчизняний страховий бізнес.

У 1996 році Законом України «Про страхування» [15] загальна частка іноземних юридичних осіб та іноземних громадян у статутному фонді страховика була підвищена, але не могла перевищувати 49%, крім випадку реорганізації за рішенням Укрстрахнагляду. Дозволялось лише залучення до числа учасників страховика іноземних страховиків, за умови проведення ними всіх розрахунків за зобов'язаннями та боргами страховика, термін сплати яких уже настав. При цьому частка іноземних учасників у статутному фонді могла бути встановлена на рівні не більше 50% загального розміру статутного фонду, крім страховиків, які отримали ліцензію на право страхування життя, для яких частка іноземних учасників не може перевищувати 49% загального розміру статутного фонду.

З червня 1999 року в нашій країні почала діяти норма Угоди про партнерство і співробітництво між ЄС і Україною, згідно з якою передбачалось 100% участь іноземного інвестора у капіталі страховика на українському ринку. Це було врегульовано у новій редакції Закону України «Про страхування», яка була прийнята 4 жовтня 2001 року [16]. Зокрема, з 17 травня 2013 року страхове законодавство встановило право страховика-нерезидента на відкриття філії в Україні.

У 2004-2006 роки активна експансія іноземних банків в Україну сприяла підвищеному інтересу до вітчизняного страхового ринку з боку іноземних інвесторів. Процес вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ) також зумовив поступове збільшення присутності іноземного капіталу на вітчизняному страховому ринку.

Однією з причин, чому країна може надавати перевагу інвестиціям в статутні капітали страхових компаній, у порівнянні, наприклад, з відкриттям філій, є прагнення підтримати вітчизняних страховиків, а не отримати но-

вих серйозних конкурентів, здатних призвести до банкрутства діючі страхові компанії. У зв'язку з цим слід звернути увагу на відмінності в стратегії філій страховиків-нерезидентів і, наприклад, дочірніх страхових компаній. Філії, як правило, націлені на обслуговування інтересів підприємств та організацій своєї країни, що здійснюють операції на ринку «приймаючої» країни. Тому вони більшою мірою орієнтовані на надання складних страхових послуг та індивідуальний підхід, ніж на широкий набір страхових послуг і дрібних клієнтів.

Лібералізація доступу на ринок страхових послуг в частині зняття заборони на відкриття філій страховиків-нерезидентів, не означає їх автоматичної появи на страховому ринку, а залежить від безлічі факторів і, в першу чергу, від макроекономічних умов. Наприклад, у 2012 році серед країн ЄС найбільша питома вага філій страховиків-нерезидентів спостерігались на страховому ринку Литви (40,3%), Латвії (30,4%), Естонії (17%), Ірландії (14%), Кіпру (12,8%), Мальти (11,4%), Фінляндії (8,8%), Швеції (8,2%), Болгарії (7,3%) та Італії (6,6%).

Дозвіл на відкриття філій страховиків-нерезидентів може служити додатковим чинником, що сприяє залученню іноземних інвестицій в різні сектори економіки країни, в першу чергу, за рахунок створення сприятливих умов і атмосфери довіри. Для іноземних компаній прихід на ринок країни пов'язаний з ризиками і невизначеністю, і тому можливість працювати зі «знайомими» страховиками відіграє важливу роль у залученні інвестиційного ресурсу.

Вихід іноземних інвесторів на страховий ринок України супроводжується тісною співпрацею у перестрахованні та співстрахованні, наданні консультативної допомоги з організації страхування. Представники міжнародного страхового бізнесу (Munich Re, Swiss Re, Gen Re, Hannover Re, PZU, Polish Re, RGS, INGO, Partner Re, Reso, VIG та інші) залучають українських резидентів за допомогою різних семінарів та курсів підвищення кваліфікації, що влаштовуються як безпосередньо в Україні, так і за кордоном. Одночасно ці заходи використовуються для маркетин-

гу страхового ринку України. Іноземні інвестори активно використовують лобіювання своїх інтересів на самих різних рівнях, включаючи органи державної влади. Також вони вдаються до допомоги Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейської бізнес-асоціації, міжнародних торговельних палат і дипломатичних структур.

Як правило, іноземних інвесторів цікавлять страхові компанії, які знаходяться в фінансовому центрі країни, мають розгалужену філіальну мережу і добре налагоджені канали продаж. Саме такі компанії, на їх думку, можуть забезпечити необхідну доходність діяльності. Що ж стосується невеликих, регіональних і кептивних страхових компаній, то вони інвесторів не цікавлять.

У 2013 році іноземний капітал на страховому ринку України був представлений наступним чином:

- страхові компанії з іноземним капіталом (94 компанії, в т.ч. 45 страховиків створені як дочірні структур міжнародних фінансових та страхових груп, а також 49 страховиків, у яких, як правило, капітал українського походження, але внесено через Кіпр та інші офшорні зони);
- філії страховиків-нерезидентів (відсутні);
- представництва іноземних страховиків (зареєстровані представництва страхової групи «ACE Group» (Швейцарія, 2012) та перестраховиків «Москва Ре» (Росія, 2001), «Russiane Re» (Росія, 2002).

Слід врахувати, що головною умовою, що визначає можливість і ефективність інвестицій, є стан і динаміка платоспроможного попиту на страхування з боку населення та підприємств, а стосовно до конкретного виду страхування і конкретного об'єкту інвестицій - стан та перспективи розвитку клієнтської бази на даному сегменті страхового ринку або клієнтської бази даної страхової організації.

За визначенням О.Ю. Лайкова, інвестиційна привабливість страховика прямо пропорційна розвиненості платоспроможного попиту на надані їм послуги, тобто розвиненості його клієнтської бази. При цьому похідними він вважає рентабельність страхового бізнесу, про-

зорість страхових організацій, розвиненість та ефективність ІТ-технологій, якість менеджменту тощо [16, с. 47].

Стратегічні й портфельні інвестори звертають перш за все увагу на такі критерії: робота в реальному страховому бізнесі, наявність широкої філіальної мережі, наявність портфеля страхових продуктів для корпоративних і для приватних клієнтів, наявність достатнього числа кваліфікованого персоналу [8].

Для успішного виходу на ринок акціонерного капіталу (ІРО/РР) страхова компанія повинна відповідати наступним вимогам інвесторів:

перспективність страхового бізнесу (значна ринкова частка; стійкі конкурентні позиції; диверсифікація каналів продажу; лояльність клієнтів і партнерів, рентабельність, співвідносна з середньою по ринку; оптимальна структура фінансування);

досконале корпоративне управління (чітка та прозора організаційна структура; регулярна звітність у відповідності до стандартів IAS/US GAAP; розвинута політика комунікації з інвестиційними партнерами; позитивний рейтинг і репутація, дивідендна політика);

наявність стратегії розвитку (чітко сформована стратегія розвитку страхового бізнесу та стратегія на ринку капіталу, направлена на ріст ринкової капіталізації бізнесу; згуртована професійна команда менеджменту).

Більш популярним та логічним для страхового ринку України є приватне розміщення (РР) інвестицій в обсязі від \$20 млн. до \$100 млн., що передбачає продаж частини корпоративних прав із залученням міноритарних акціонерів і характеризується більшим ступенем контролю з боку компанії, що його проводить. Проте особливий інтерес у страхових компаній викликає первинне розміщення акцій (ІРО), яке передбачає обов'язковий лістинг, більш прозоре корпоративне управління, юридичну підготовку та високий рівень публічності компанії [17, с. 11].

Європейська інтеграція чинить значний вплив на національний ринок страхових послуг. У першу чергу, це виявляється у присутності іноземного капіталу у статутних капіталах страхових компаній. З іншого боку концентрація

іноземного капіталу на страховому ринку України в кінцевому підсумку призводить до переслідування інтересів країни-інвестора [1, с.6].

Структура присутності іноземного капіталу у розрізі країн його походження в останні роки залишається відносно незмінною. Так, на Австрію припадає 14,8% інвестицій, Росію – 13,5%, Францію – 6%, Казахстан – 5,2%, Німеччину – 3,5%, США – 2,5, Польщу – 1,3% та на Нідерланди – 0,9%. На Кіпр і офшорні території Великобританії припадає понад 40% інвестицій.

Заплутаність та суперечливість валютного законодавства, надмірне втручання держави в економіку, наявність непрямих бар'єрів, що ускладнюють роботу іноземних компаній, та високий рівень політичних і економічних ризиків створюють потенційні передумови для приходу в Україну спекулятивного капіталу [7, с.184].

В умовах, коли зростає присутність іноземних компаній на національних ринках, виникає і питання оцінки якості закордонних інвестицій. Наприклад, М.Мельник вводить поняття псевдоінвестицій та вказує на те, що існує «проблема непрозорості каналів іноземного інвестування, відсутність даних про надійність малих та середніх іноземних інвесторів, реальну стратегію транснаціональних корпорацій на ринку України» [9, с.58].

У 2013 році обсяг іноземного капіталу на страховому ринку України становив 4,24 млрд. грн. Збільшення час-

тки іноземної участі на страховому ринку України з 8,7% у 2001 році до 28% у 2013 році є індикатором того, що вітчизняний ринок страхових послуг видається цікавим для зарубіжних інвесторів. У той же час, слід зазначити, що у 2012 році цей показник становив 5,25 млрд. грн. або 36% сукупного статутного капіталу страховиків.

Погіршення макроекономічних показників України на фоні підвищення вимог до страховиків у країнах ЄС змусив останніх переглянути свою присутність в нашій країні. За останній рік відбулось скорочення кількості страховиків з іноземним капіталом на 19% (з 112 у 2012 році до 94 у 2013 році) (табл. 1).

У 2013 році ТОП40 дочірніх структур іноземних страховиків займали ключові позиції на страховому ринку: на них доводилося 19% сукупних активів, 41% страхових резервів, 12% статутного капіталу, 41% вкладень в основні фонди, 40% банківських депозитів, 35% перестраховування, 13% довгострокових інвестицій, 34% інвестиційної нерухомості, 3% банківських кредитів і 12% отриманих збитків.

У сегменті корпоративного страхування на ТОП40 зазначених страховиків у 2013 році доводилося 65% ринку страхування наземного транспорту, 58% - страхування життя, 52% - ДМС, 45% - ядерного страхування, 45% - авіаційного страхування, 43% - обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного

Таблиця 1

Динаміка іноземного капіталу на страховому ринку України, 2001-2013 рр.

Показник	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Страховики з іноземним капіталом	20	23	53	59	58	66	78	87	90	115	116	112	94
Частка страховиків з іноземним капіталом, %	6,1	6,8	14,8	15,2	14,6	16,1	17,6	18,6	20,0	25,2	26,2	27,1	22,9
Іноземний капітал на страховому ринку України, млн. грн.	90	130	564	832	890	1 090	2 013	3 673	5 203	8 244	6 255	2 484	2 366
Частка іноземного капіталу, %	8,7	8,4	16,0	15,1	13,4	13,0	20,7	25,5	23,7	26,5	32,8	36,0	28,0
Середній розмір статутного капіталу страховика з іноземним капіталом, млн. грн.	4,5	5,7	10,6	14,1	15,3	16,5	28,2	38,7	39,1	33,3	39,9	46,9	45,1

Джерело: Insurance TOP.

транспорту, 33% - міжнародного страхування «Зелена карта», 32% - страхування від нещасних випадків, 17% - страхування медичних витрат, 15% - страхування майна й 10% - страхування вантажів.

У сегменті роздрібного страхування у 2013 році на страховиків із іноземним капіталом припадало 69% ринку страхування життя, 57% - страхування наземного транспорту, 53% - міжнародного страхування «Зелена карта», 45% - обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту, 42% - страхування майна, 42% - страхування медичних витрат, 22% - ДМС, 16% - страхування вантажів і 14% - страхування від нещасних випадків (рис.1).

Політику щодо іноземних страховиків слід розглядати з позиції цілей, які має на меті держава. Цілі будь-якої держави у цьому процесі зводяться до двох груп. По-перше, кожна держава при проведенні політики щодо допуску іноземних страховиків на свій національний ринок намагається захистити національні інтереси – інтереси страхувальників і страховиків. По-друге, залучення іноземних інвестицій у страхування має на меті підвищення капіталізації ринку. Однак наведені цілі до певної міри взаємно виключають одна одну. Так, бажання збільшити приплив іноземного капіталу спричиняє створення сприятливого інвестиційного клімату, а бажання захистити

національних страховиків неминуче призводить до усіляких обмежень. Основним завданням оптимальної політики у цій сфері є збалансування обмежувальних і стимулювальних заходів [10, с. 117].

Висновки з дослідження й перспективи подальших розвідок в обраному напрямку. Оскільки в найближчий час буде зростати вплив страховиків з іноземним капіталом та філій страховиків-нерезидентів на вітчизняному страховому ринку, Нацкомфінпослуг у тісній співпраці з Антимонопольним комітетом та Національним банком України повинен забезпечити щоквартальний моніторинг їх діяльності для прийняття відповідного реагування з метою недопущення погіршення фінансової безпеки країни. Це пов'язано з тим, що концентрація іноземного впливу на страховому ринку крім позитивних, має і негативні фактори, які суттєво впливають на продавців страхових послуг та на їх споживачів. Зокрема, ймовірність згорання бізнесу і вихід з ринку України, якщо в головному офісі (за кордоном) приймуть рішення, що одержувані прибутки недостатні або з інших міркувань, в т.ч. політичних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д. Новітні тенденції та протиріччя на страховому ринку України / В.Д. Базилевич // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. – 2013. – №133. – С. 5-8.

Рис.1. Питома вага страховиків з іноземним капіталом на основних ринках страхування в Україні, 2013 р. (%)

2. Гаманкова О.О. Капіталізація страхового ринку України як прояв процесів глобалізації / О.О. Гаманкова // *Економічний Часопис-XXI*. – 2006. – №5-6. – С. 31-35.

3. Гриценко К.Г. Методичні засади оцінки рівня капіталізації страхових компаній / К.Г. Гриценко // *Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 6-7 травня 2010 р.* / Сумський державний університет. – Суми, 2010. – С. 73-75.

4. Машьянова О.Є. Методологічні підходи до оцінки рівня капіталізації / О.Є. Машьянова // *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. – 2012. – Т. 25 (64), № 1. – С. 100-107.

5. Бачинська О.В. Залучення іноземного капіталу на страховий ринок України: контекст збереження та захист інтересів його суб'єктів [Електронний ресурс] / О.В. Бачинська – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/72788.doc.htm

6. Добош Н.М. Диверсифікація структури джерел капіталу страховиків – один з аспектів впливу на їхню фінансову стійкість / Н.М. Добош // *Науковий вісник НЛТУ України*. – 2010. – № 20.4. – С. 196–201.

7. Пластун В.Л., Домбровський В.С. Іноземний капітал на страховому ринку України // *Актуальні проблеми економіки*. – 2007. – №3(69). – С. 182-189.

8. Журавка О.С. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] / О.С. Журавка. – Режим доступу: http://www.lib.academy.sumy.ua/library/Article%5CZhuravka_2.pdf.

9. Мельник М. Проблема якості іноземного інвестування в контексті збереження та захисту економічних інтересів України // *Стратегічний розвиток регіону – економічне зростання та інтеграція: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції*. – Ч.1. – Чернівці, 2006. – С. 57-61.

10. Ткаченко Н.В. Вплив іноземного капіталу на розвиток страхової системи // *Фінанси України*. – 2007. – № 6. – С.115-121.

11. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1.* / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр «Академія», 2000. – 864 с.

12. *Господарський кодекс України: Офіц. видання*. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 344 с.

13. Декрет Кабінету Міністрів України «Про страхування» від 10 травня 1993 року № 47-93 // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1993, №29, ст.320.

14. Закон України «Про страхування» від 10 березня 1993 року № 47-93 // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, №18, ст. 78.

15. Закон України «Про страхування» від від 04.10.2001 року № 2745-III // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2002, № 7, ст.50.

16. Лайков А. Ю. Перспективы привлечения иностранных инвестиций на Российский страховой рынок в процессе нарастающего действия системных ограничений на динамику платежеспособного спроса / А. Ю. Лайков // *Финансы*. – 2009. – № 5. – С. 46 – 49.

17. Павленко О. Український страховий ринок: можливості фінансування росту / О. Павленко // *Фінансовий ринок України*. – 2007. – №10. – С.11-12.

REFERENCES

1. Bazilevich V.D. Latest trends and contradictions in the insurance market of Ukraine. *Vіsnik KNU ім. Т. Shevchenka*. 2013; 133: 5-8.

2. Gamankova O.O. The capitalization of the insurance market of Ukraine as a manifestation of globalization processes. *Yekonomichniy Chasopis-XXI*. 2006; 5-6: 31-35.

3. Gritsenko K.G. Methodological principles of assessment of the level of capitalization of insurance companies. *Mizhnarodna Konferentsiya (International Conference)*. Sumi: Sums'kiy derzhavniy univrsitet, 2010, p. 73-75.

4. Mash'yanova O.E. Methodological approaches for assessing the level of capitalization. *Vchenn zapiski Tavriys'kogo natsional'nogo univrsitetu imeni V. H. Vernads'kogo*. 2012; 1: 100-107.

5. Bachins'ka O.V. Attracting foreign capital in the insurance market of Ukraine: Context preserving and protecting the interests of its subjects [Electronic

resource]. – Access mode: http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/72788.doc.htm

6. Dobosh N.M. Diversification of sources of capital structure of insurers - one aspect of the impact on their financial strength. *Naukoviy vіsnik NLTU Ukraїni*. 2010; 20.4: 196–201.

7. Plastun V.L., Dombrovs'kiy V.S. Foreign capital in the insurance market of Ukraine. *Aktual'ni problemi yekonomiki*. 2007; №3(69): 182-189.

8. Zhuravka O.S. The impact of foreign capital on the development of the insurance market of Ukraine. [Electronic resource]. – Access mode: http://www.lib.academy.sumy.ua/library/Article%5CZhuravka_2.pdf.

9. Mel'nik M. The problem of quality of foreign investment in the context of preserving and protecting the economic interests of Ukraine. *Mizhnarodna Konferentsiya (International Conference)*. Chernivtsi, 2006, p. 57-61.

10. Tkachenko N.V. The impact of foreign capital on the development of insurance systems. *Fінansi Ukraїni*. 2007; 6: 115-121.

11. Mocherniy S.V. *Ekonomichna entsyklopediia [Economic Encyclopedia]*. KYIV: Vid. tsentr «Akademnya», 2000. 864 p.

12. *Commercial Code of Ukraine*: KYIV: Vidavnichiy Dіm «Hn Yure», 2003. 344 p.

13. Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Insurance». *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1993: 320.

14. Law of Ukraine «On Insurance». *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 1996; 18: 78.

15. Law of Ukraine «On Insurance». *Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*. 2002; 7: 50.

16. Laykov A. YU. Prospects of attracting foreign investment to the Russian insurance market is in the process of increasing the action of system constraints on the dynamics of effective demand. *Finansy*. 2009; 5: 46–49.

17. Pavlenko O. Ukrainian insurance market: funding opportunities for growth. *Fінansoviy rинok Ukraїni*. 2007; 10: 11-12.